

Talousarviokirjan liite: Hyvinvointisuunnitelma 2021

Hyvinvointisuunnitelmalla toteutetaan kuntastrategian painopisteitä ja linjauksia.

Hyvinvointisuunnitelma 2021 toteuttamisessa huomioidaan koronaepidemia, siihen liittyvät rajoitukset sekä sen vaikutukset hyvinvointiin, palveluihin ja talouteen. Toteuttamisessa huomioidaan, että toimintoja on voitava tarjota myös etänä, joten monipuolisen etätoiminnan kehittäminen on tulevana vuonna tärkeää.

Visio:

Vaalan kunta on vetovoimainen sekä luontoarvoistaan ja hyvinvoivasta yhteisöistään tunnettu toimija. Olemme yritysmyönteinen, taloudellisesti vakaa toimija ja fiksu omistaja. Meillä on hyvä tehdä töitä.

Tulevaisuuden Vaala on

- vetovoimainen työpaikka
- yhteisöllinen ja hyvinvoiva kunta
- viihtyisä asuinpaikka
- yritysmyönteinen kunta
- laadukkaiden palvelujen kunta
- taloudellisesti vakaa toimija ja fiksu omistaja
- myönteisesti luontoarvoistaan ja yhteisöistään tunnettu paikkakunta

Hyvinvointisuunnitelma noudattaa kuntastrategian linjauksia elinkaarimallin mukaisesti

- Lapset ja lapsiperheet
- Nuoret
- Työikäiset / aikuisväestö
- Seniorit / ikäihmiset

Hyvinvointisuunnitelma 2021

1. Lapset ja lapsiperheet

Visio ja päämäärä:

Vaalassa lapsiperheillä on hyvä ja turvallista asua ja elää.

Tavoitteet:

Jokaisella lapsella on sellaista tekemistä, josta tulee hyvä mieli. Turvallinen lapsuus.

Hyvinvointisuunnitelman avulla pystytään tukemaan tarvittaessa vanhempia tai huoltajaa heidän kasvatustavustuussaan, jotta jokainen lapsi ja perhe pärjää, voi hyvin ja kokee olonsa turvallisiksi.

Tavoitteena on, että jokaisella lapsella on sellaista tekemistä, josta tulee hyvä mieli sekä joku harrastus ja ystävä.

Perheitä kannustetaan viettämään aikaa yhdessä.

Lapsille luodaan mahdollisuuksia vaikuttaa oman elinympäristönsä kehittämiseen.

Jokainen toimija ja yhteisö Vaalassa sitoutuu hyvinvointisuunnitelman ehkäisevän päihdetyön toimintamalliin. Tehdään ennaltaehkäisevää päihdetyötä kohdennettuna lapsiperheisiin, koska lapset ovat sijaikärsijöitä vanhempien päihteiden käytön vuoksi

2. NUORET

Visio ja päämäärät: Vaalassa jokainen nuori on arvokas

Tavoitteet:

- Jokaista nuorta kannustetaan omatoimisuuteen, oman elämänsä hallintaan sekä vastuuseen valinnoistaan.
- Kaikilla on mahdollisuus harrastaa
- Kukaan ei ole yksin
- Nuoret kesätöihin

Hyvinvointisuunnitelman avulla etsitään keinoja ja toimintatapoja, minkä avulla nuori kokee olonsa turvalliseksi, pärjää ja voi hyvin. Nuorille hyvinvoinnin kannalta merkityksellisiä asioita ovat hyvät ihmissuhteet, terveys, perhe ja harrastukset.

Jokaisella nuorella tulee olla asuinpaikasta riippumatta monipuolisia vaihtoehtoja vapaa-ajalle ja harrastuksiin. Päämääränä on, että jokaisella nuorella on mielekästä tekemistä ja ystäviä. Kehitetään nuorisotalon toimintaa.

Nuorisoneuvoston rooli vahvistuu kunnanpäättöksentekojärjestelmässä kokemusasiantuntijana. Yhteistyötä vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa lisätään. Nuoria kannustetaan mukaan vapaaehtoistoimijoiksi

Nuorten aikuisten osalta korostuu tutkintoon johtavaan koulutukseen ohjaaminen, tutkinnon saaminen ja oman elämän hallinta.

Nuorten työpajatoimintaa uudistetaan ja nuorisotyön resursointia parannetaan.

Kiinnitetään huomiota liikennekäyttämiseen ja ennaltaehkäisevään päihdetyöhön.

Jokainen toimija ja yhteisö sitoutuu hyvinvointisuunnitelman ehkäisevän päihdetyön toimintamalliin sekä huomioimaan toiminnassaan koko Vaalan alueen.

3. AIKUISVÄESTÖ/TYÖIKÄISET

Visio ja päämäärät: Aikuisväestö on työkykyistä ja kokee kuuluvansa yhteisöön

Tavoitteet:

- Työttömyyden ehkäisy ja työttömyyskierteen katkaisu.
- Työttömän hyvinvoinnin lisääminen ja työllisyysmahdollisuuksien parantaminen.
- Yrittäjyyden edistäminen ja olemassa olevien yritysten toimintaedellytysten turvaaminen.
- Päihteiden käytön vähentäminen.
- Hyvät harrastukset hyvinvoinnin edistäjinä.

Keinot

- Me-hengen luominen
- Työpaikan ja työntekijän kohtaaminen
- Työttömyyteen liittyvä hyvinvoinnin edistäminen ja aktivointitoimenpiteet (työkyvyn ylläpitäminen)
- Ennaltaehkäisevä päihdetyö; alkoholin haitat ja välitys (lähipiiri erityishuomioon), ylisukupolvisen kierteen katkaisu.

4. SENIORIVÄESTÖ

Visio ja päämäärät:

Vaalassa senioreiden on hyvä asua ja elää! Seniorit ovat voimavara.

Tavoitteet:

- Terve ja hyvinvoiva vanhusväestö.
- Jokaisella vanhuksella on sellaista tekemistä, josta tulee hyvä mieli eikä kukaan ole yksin.
- Asiakas- ja palveluohjaus toimii ja on ihmistä lähellä.
- Vanhuksille tilanteeseen sopiva hoiva ja hoito.
- Turvallinen ja viihtyisä asuinympäristö.
- Vanhuksille mielekäs elämä kotona.
- Teknologian ja sähköisen maailman tuominen lähelle ikäihmistä.
- Vanhuksille on tarjolla palveluita, joita he iän myötä tarvitsevat.

Hyvinvointisuunnitelma pystyy tukemaan ikäihmisiä siten, jotta jokainen ikäihminen pärjää, voi hyvin ja kokee olonsa turvalliseksi.

Senioreille hyvinvoinnin kannalta merkittäviä asioita ovat, että arjen asiat sujuvat, kodin ja asumisen turvallisuudesta on huolehdittu, naapuriapua on eri-ikäisille, yhteisöllisyys on voimakasta ja sosiaali- ja terveyspalvelut järjestetty lähipalveluna.

Jokainen toimija ja yhteisö sitoutuu hyvinvointisuunnitelman ehkäisevän päihdetyön toimintamalliin sekä huomioimaan toiminnassaan koko Vaalan alueen. Senioreiden päihdetyössä korostuu lääkkeiden ja alkoholin kielteiset yhteisvaikutukset ja iäkkäiden ihmisten ahdinko alkoholia käyttävän perheen jäsenen vuoksi.

Lapset ja lapsiperheet

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit
Jokaisella lapsella on sellaista tekemistä, josta tulee hyvä mieli	Erilaisia ilmaisia tapahtumia perheille: liikuntatapahtumat, kotiseutuun ja historiaan tutustumista.	Hyvinvointipalvelut, vanhempainyhdistykset, kyläyhdistykset, liikuntaseurat, järjestöt ja yhdistykset
	Enemmän toimintaa kesälle esim. kiertävät puulaaki-kisat. Neittävän kyläyhdistyksen leirit.	Hyvinvointiosasto, urheiluseurat, Yhdistykset, järjestöt, Neittävän kyläyhdistys
	Perheille tarjotaan mahdollisuutta varata liikuntasaleja omaan käyttöön.	Hyvinvointiosasto
	Retkeilyreitit, makkaranpaistopaikat pidetään hyvässä kunnossa.	Kunnan tekninen osasto,
	Harrastusrahaston perustaminen valmistelussa. (Kunnanjohtaja)	
	Kohtaamispaikkatoiminnan selvittäminen ja kehittäminen.	Hyvinvointiosasto, POPSote

	Vapaaehtoisten suunnittelutyöryhmän kokoaminen Kohtaamispaikkatoiminnan toteuttaminen korona-aikana esim. Discord-alustalla (vrt torstaitupa nuorille): erilaisia ryhmiä. Kotiin vietävä opetus, jos ei osaa käyttää?	vapaaehtoiset atk-tukilaiset?(nuoret)
	Perhekeskustoiminnan aloittaminen ja sisällöllinen kehittäminen yhteistyössä Oulunkaaren sosiaali- ja terveystyöpalvelut, POPSote sekä kunta. Perhekeskus suunnittelutyöryhmän perustaminen? Tavoitteena vanhemmuutta tukevat kohtaamiset vertaistensa sekä perheiden kanssa työskentelevien tahojen kanssa. Lisätään perheiden resilienssiä, joka edistää päihteettömyyttä, kannattelee erilaisissa kriiseissä ja tukee ihmisten ja yhteisöjen tuottavuutta. Kehitetään myös sähköistä moniammatillista perhekeskustoimintaa. Korona-aikana toiminnan aloittaminen kuten vanhempien vertaistukiryhmä esim discordissa.	Vaalan kunta, Hyvinvointipalvelut, Oulunkaari, POPSote
	Oulujärven Merirosvot-tapahtuma	Vaalan kulttuuriklubi
	Lasten kannustaminen käyttämään kirjaston palveluja ja toiminnan kehittäminen. Kirjaston hyödyntäminen koulun jälkeen.	kirjasto, hyvinvointipalvelut
	Lapsille ja nuorille "puuhapaikka" koulun jälkeen. Kylä/sivukylät	
	Vaalan Karhu järjestää lajeihin tutustumista koululle.	Koulu, Vaalan Karhu
	Liikuntatuokioiden järjestäminen Fobian yhteyteen. Nuoria palkataan vetäjiksi.	Järjestöt, hyvinvointipalvelut
	Seurakunnan lapsi- ja nuorisotyö, kerhot sekä lapsiparkki.	seurakunta
	Tehdään kunnan nettisivuille näkyviksi erilaiset harrastusmahdollisuudet.	Hyvinvointipalvelut, järjestöt, kansalaisopisto, musiikkiopisto

	Neittävän kyläyhdistyksen liikuntapainotteinen perhekerho.	Neittävän kyläyhdistys
	Huoltajien saaminen mukaan toimintaan mm. vanhempainyhdistyksen toiminnan kehittäminen.	Vanhempainyhdistys, Varhaiskasvatus, yhtenäiskoulu, hyvinvointipalvelut, kansalaisopisto, musiikkiopisto, seurakunta, järjestöt (mm. 4H, MLL, urheiluseurat, kyläyhdistykset, Vaalan kulttuuriklubi)
	Järjestöjä tuetaan eri tapahtumien, kerhojen ja / tai kurssien järjestämisessä. Koko perheen olympialaiset.	Hyvinvointiosasto, urheiluseurat, Yhdistykset, järjestöt, Neittävän kyläyhdistys
	Järjestöt tarjoavat ilmaisia kerhoja.	Järjestöt:
	Koulujen kerhotoiminnan kehittäminen	Koulu, järjestöt, hyvinvointipalvelut
Turvallinen lapsuus	Kylänraitti ja leikkipaikat siistejä (yhteiset siivoustalkoot toukokuussa). Polut, reitit, uimarannat.	Kunnan tekninen osasto, yksityisten kiinteistöjen omistajat. Käyttäjät ilmoittavat puutteista. Lions Club Vaala, yläkoulun Liikennefoorumi Liikenneturvan kanssa. Liikenneturvallisuuustyöryhmä järjestöt, kyläyhteisöt, varhaiskasvatus, koulu, hyvinvointiosasto, nuorisotyö
	Väkivallan / perheväkivallan ehkäisytyö Osaamisen lisääminen: Koulutusta, jotta varhaiskasvatuksen ja koulujen henkilöstöllä on hyvät valmiudet tunnistaa ja auttaa perheväkivallasta kärsiviä lapsia ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnalla tulee olla perustietoa lähisuhde- ja perheväkivallasta ilmiönä, väkivallan vaikutuksista hyvinvointiin ja terveyteen sekä väkivallan uhrin kohtaamisesta.	Oulunkaari ja kunta. POPSote

	-kunnan asukkaat tietävät mistä apua voi hakea eli tiedon jakaminen.	
	Maksuttoman IP- ja AP-toiminnan kehittäminen. Mahdollisimman monelle tarjolle.	
	Vaala-setelin kehittäminen. MLL:n vauvalahja neuvolan kautta.	Hyvinvointipalvelut, MLL (Lions+kunta)
	Seurakunnan diakoniatyö tarjoaa vapaaehtoista perhetyötä sitä pyytävälle. Yhteistyömuotojen tunnetuksi tekeminen ja tiedottaminen.	Seurakunta, Oulunkaari, kunta,
	Turvallinen asuinympäristö ja leikkipaikat. Kunnan kiinteistöjen ja leikkipaikkojen säännölliset tarkastukset ja havaittujen puutteiden korjaukset.	Kunnan tekninen osasto, yksityisten kiinteistöjen omistajat. Käyttäjät ilmoittavat puutteista. Lions Club Vaala, yläkoulun Liikennefoorumi Liikenneturvan kanssa. Liikenneturvallisuustyöryhmä järjestöt, kyläyhteisöt, varhaiskasvatus, koulu, hyvinvointiosasto, nuorisotyö
	Lapsiperheet saavat tarvittaessa tukea varhaisessa vaiheessa. Esim. Lapsen tuen polku –menetelmä, Vanhempainkoulu murrosikäisten lasten vanhemmille sekä alle 10-vuotiaiden lasten vanhemmille. Matalan kynnyksen avun näkyväksi tekeminen - seudullinen palvelunumero, Palveluohjaajan työn näkyväksi tekeminen. Tavoitteellinen, säännöllinen, motivoiva tiedottaminen erilaisista perhettä tukevista ja auttavista palveluista kunnan somekanavissa. Kaikille eskareiden perheille tarjotaan Lapset puheeksi-menetelmää.	Perhepalvelut, varhaiskasvatus, koulut, neuvola, perheet, POPSote,
	Lasten vanhempien ja nuorten päihteiden ongelmakäytön ja peliriippuvuuden tunnistaminen ja niihin puuttuminen. Päihdetietouden lisääntyminen: tiedon jakamista ja avointa keskustelua haasteellisistakin asioista mm nuorten	Perhepalvelut, varhaiskasvatus, koulu, hyvinvointiosasto

	tapahtumat, nuorisotyö, koulu, perhekerhot, vanhempainillat, somekanavat.	
	Koulukiusaamiseen puuttuminen: Kipu-malli. Paras kaveri- hanke, toiminnallinen puuttuminen. Lapsia ja nuoria rohkaistaan ottamaan kiusaaminen puheeksi edes nimettömänä. Tukioppilastoimintaa alakouluihinkin. Vaalaan muuttavien perheiden, lasten ja nuorten erityinen huomiominen kaikkialla; miten uudet löytävät paikkansa? Vanhemmuuden tuen kehittäminen	koulu, vanhempainyhdistys, hyvinvointiosasto, MLL, srk, Oulunkaari
	Seurakunta tarjoaa perhekerhon ja lapsiparkin	seurakunta
	Vaalan ehkäisevän päihdetyön ohjelman mukaiset toimet otetaan käyttöön vuoden 2021 aikana mm. Osaamisen lisääminen: Koulutusta päihteiden käytön tunnistamisesta sekä puheeksi ottamisesta kaikille ehkäisevää päihdetyötä tekeville tahoille, kuten lasten, nuorten ja perheiden parissa työskenteleville ammattilaisille sekä julkisen että kolmannen sektorin toimijoille, että mahdollisimman moni kunnassa tunnistaa päihteisiin ja ongelmapelaamiseen (myös digipelaaminen) liittyvät riskit ja haitat ja osaa ottaa ne puheeksi sekä tarjota tukea/ ohjata tuen piiriin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. :tiedon jakaminen eri tavoin eri-ikäisille, avoin muutosta motivoiva keskusteluilmapiiri -Päihteistä puhuminen mm vanhempainilloissa Juteltasko-päihdetunnit sekä vanhempainilta 4-5-luokalle keväällä 2021. (hyvinvointisuunnittelija ja kuraattori) Kouluun on koulutettu Ehyt ry:n oppien mukaiset Nuuska-agentit. Toimintaa jatketaan 2021. Koulutetaan uudet nuuska-agentit keväällä 2021. Nuuska-agentit (nykyiset) menevät esittämään toimintaansa 2021 toukokuussa Helsinkiin valtakunnallisille Päihdepäiville.	hyvinvointiosasto hyvinvointisuunnittelija Ehyt ry

	PAKKA-toimintamallin (alaikäisille alkoholin ja tupakan välittämisen ehkäisy) käynnistäminen Vaalassa EPT-kampanjat 2021: -Ennalta ehkäisevän päihdetyön eli EPT-viikkoon vko 45 osallistuminen 2021 syksyllä. - Anna lapselle raitis-joulu -Tipaton tammikuu (lapset ja nuoret kohdistuen vanhempiin) -Selvänä kesään-kampanja -peliviikko lisää kampanjoita löytyy ept-suunnitelmasta -Energiajuomiin ja alkoholittomaan siideriin liittyvä kampanja; ei myyntiä alle 15-vuotiaille. + EHYT ry Nuorisotyössä, koululla ja koko kunnassa hyödynnetään mm. Ehyt ry:n tarjoamia koulutuksia monipuolisesti. Ehkäisevän päihdetyön ohjelman malli + EHYT ry	
	Kasvatuksessakin huomioidaan paikallisuus; luonto ja siellä liikkuminen, eläimet, erätaidot.	kaikki
	Liikenneturvallisuustyöryhmään osallistuminen Liikenneturvallisuuden edistämiseen liittyvät kampanjat	Kunnan tekninen osasto, yksityisten kiinteistöjen omistajat. Käyttäjät ilmoittavat puutteista. Lions Club Vaala, yläkoulun Liikennefoorumi Liikenneturvan kanssa. Liikenneturvallisuustyöryhmä järjestöt, kyläyhteisöt, varhaiskasvatus, koulu, hyvinvointiosasto, nuorisotyö
Hyvinvoivat, terveet lapset	Neuvola- ja kouluterveystarkastukset suositusten mukaisesti. Neuvolan kotikäynnit tarjotaan kaikille raskaana oleville sekä synnytyksen jälkeen. Uusi kokeilu tavoitteena: Lapsiperheiden kotipalvelu ilmaiseksi tietyksi ajanjaksoksi kaikille vastasyntyneille. (vaatii työntekijäresurssia lisää.)	Oulunkaari
	Kouluruokailun merkitys ja arvostus sekä terveelliset ateriat ja hyvät käytöstavat. Sydänmerkkiateriat ja lähiruoka.	Oppilasravintola Sapuska, varhaiskasvatus ja perusopetus

	Säännöllisen ateriaritmin tärkeyden opettaminen, hammasterveyden huomioiminen (xylitol?), erilaiset opettavat konkreettiset näyttelyt terveellisestä ruokavaliosta.	
	Vaala osallistuu THL:n FinLapset- Lasten, nuorten ja perheiden terveys- ja hyvinvointiseurantaan. Vuonna 2020 toteutetaan seuraava tiedonkeruu (ensimmäinen FinLapset -nimellä), ja se kohdistuu 3–6 kuukauden ikäisiin vauvoihin ja heidän perheisiinsä. Seuraava 4-vuotiaisiin lapsiin ja heidän perheisiinsä kohdistuva tiedonkeruu on puolestaan vuonna 2022. Tiedonkeruu toteutetaan posti- ja verkkokyselyllä. Kutsukirje ja tutkimusmateriaali lähetetään kohderyhmään kuuluville postitse kotiin.	THL
	Luonnon näkyminen enemmän kaikessa mitä tehdään mm. koulutyö ja varhaiskasvatus. (Kunnan imago)	koulu, varhaiskasvatus
	Varhaiskasvatus: ensimmäinen vasu-keskustelu käydään lapsen kotona perheen sitä halutessa	varhaiskasvatus
	Ammattilaisten kouluttaminen: Yhteistyö Mieli ry:n kanssa koulutusten järjestämiseksi Hyvinvoivan kasvuyhteistyömallin käyttöönotto.	POPSote, Oulunkaari ja hyvinvointipalvelut
	Erityisen tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen toimintamallin kehittäminen. Vertaisryhmät esim nepsy-lasten ja nuorten vanhemmille sekä lapsille ja nuorille.	POPSote, Oppilashuolto-yhteistyö, sivistysosasto, hyvinvointiosasto, Oulunkaari
	Opettajien positiivisen pedagogiikan-koulutus Vanhempainyhdistys toimii aktiivisena linkkinä koulun ja kodin välillä. Vanhempainyhdistys tiedonkerääjänä esim. perhekeskustoiminnan tarve. Toimenpiteiden miettiminen vanhempien vastuun aktivointiin, miten saadaan vanhempainilat kiinnostamaan ja aikuiset tulemaan paikalle ja osallistumaan.	päiväkoti, koulu, vanhemmat järjestöt Vaalan viestintätiimi Vaalan Lions Club + koulu Hyvinvointipalvelut Oulunkaari, Vaalan kunta Sivistysosasto Neittävän kyläyhdistys

	Uuden teknologian hyödyntämistä selvitetään mm. vanhempainiltojen striimaus / lukion mediakurssi. Oppilaskunnan toiminta lisää hyvinvointia ja osallisuutta. Oppilaskunnan roolia lapsiparlamenttina kehitetään Tiedottamisen kehittäminen, yhteistyö tiedottamisessa, wilma-viestinnän kehittäminen: positiivinen kannustaminen. Ilmaisutaidon kehittäminen (perhekerho). "Koulumummu ja -pappa" -toiminta "Hammaslääkärikummi"-toiminta.	
	Lapsiperheiden avustaminen joulun alla. LC Vaala varaa 500€ jaettavaksi vähävaraisille lapsiperheille yhteistyössä kunnan sosiaalitoimen kanssa joulurahaksi (ruokaa, vaatetta,"lahjoja"lapsille). Joulupuukeräys Suomen Punaisen Ristin Utajärven osasto varaa vaalalaisille lapsiperheille HYVÄN MIELEN lahjakortteja joulun alla jaettavaksi. MLL Vaalan yhdistys ry tukee vaalalaisten lasten ja nuorten harrastustoimintaa harrastusraha-tuella. Tuki on tarkoitettu kaikille lasten ja nuorten perheille harrastuksiin ja yhteiseen tekemiseen.	LC Vaala Hyvinvointiosasto SPR Utajärven osasto MLL Vaalan yhdistys ry
Vaala-hengen kasvattaminen	Retkeilyä, ohjattuja toimintoja koko perheille ympäri vuoden.	
	Erilaiset tapahtumat Kylien tapahtumat-avoimet ovet tapahtumat	Kulttuuriklubi Kyläyhdistykset
	Luonnon ja Vaalan omintakeisuuden näkyminen kaikessa mitä teemme :)	
	Kannustetaan ja tuetaan lasten kehittyviä osallistumisen taitoja sekä osallistetaan huoltajia	varhaiskasvatus, koulut, hyvinvointiosasto, järjestöt

	Vaala-päivän kehittäminen: Kehutaan Vaalaa kilpaa- ohjelmanumeroksi Kierretään paikkakunnan Helmikohteita #HyväVaala-teema	
--	--	--

Nuoret

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit
Jokaista nuorta kannustetaan omatoimisuuteen, oman elämänsä hallintaan sekä vastuuseen valinnoistaan	Koulukoppari toimintaa jatketaan ja kehitetään. Koppari toimii aktiivisesti yhteistyössä oppilaan/opiskelijan, koulukuraattorin ja – psykologin, oppilaan perheen, opettajien ja rehtorien kanssa.	Hyvinvointipalvelu, perhe, oppilas, koulu: opettajat, kuraattori, koulupsykologi
	Koulu kannustaa osaltaan jokaista lasta löytämään itsestään omat vahvuutensa. Koulu auttaa lasta yksilönä, joka otetaan huomioon kokonaisuutena. Koulu tekee monialaista yhteistyötä muiden toimijatahojen ja kotien kanssa. Koulun tehtävä on opettamisen ohella myös kasvattaa yhteistyössä kotien kanssa. Oppilas- ja opiskelijahuollon lisäämisen tarpeen tarkastelu huomioiden mm lisääntyvä lukion oppilasmäärä, kouluterveyskyselyjen tuloksia (mm lisääntynyttä yksinäisyyttä, perheiden toimeentulo-ongelmia) sekä koronaepidemian vaikutukset erityisesti jo ennestään huonommin voiviin lapsiin ja nuoriin. Uuden teknologian hyödyntämistä selvitetään mm. vanhempainiltojen striimaus / lukion mediakurssi. Nuorisoneuvosto ja oppilas- ja opiskelijakunnat toimivat aktiivisesti. Nuorisoneuvostolla käytössä talousarvioon kirjattu määräraha. Hyvinvointipalvelut, neuvoston sihteerinä hyvinvointikoordinaattori. Koulujen oppilaskunnat ja vastuuopettajat Nuorisoneuvoston edustajalla on osallistumis- ja puheoikeus lautakuntien, kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston kokouksissa. Lapsiparlamenttitoimintaa kehitetään Oppilas- ja opiskelijakuntien toiminta lisää hyvinvointia ja osallisuutta.	Koulu ja lukio: opettajat ja koulun muu henkilökunta, perheet, vanhemmat, hyvinvointipalvelut, seurakunta, vanhempainyhdistys, oppilaat.

	Tukioppilastoiminta on aktiivista ja sitä kehitetään jatkuvasti, koulukummit-toiminta jatkuu	
	Vaalan karhun hanke selvittää myös kyyditysasioita. Mestari-Kisälli-hanke	Vaalan Karhu
	Lisätään nuorten osallistumismahdollisuuksia sekä itsetutemusta ja itsetuntoa lisäävää toimintaa ja tapahtumia.	koulu hyvinvointiosasto nuorisotyö etsivä nuorisotyö
	Hyvinvointia edistävien palveluiden hankkiminen-edistetään monipuolista harrastamista Vaala-setelin avulla esim. Moottoripajatoiminta	Hyvinvointipalvelut
	Nuorten harrastushankkeen mahdollisuuksien selvittäminen (liikunta, kulttuuri, moottorikerho, eräily). Eräkummi- ja leiritoiminnan kehittäminen. (Neittävän kyläyhdistys). Nuorten illat, lisätään tapahtumia sivukylillä. Kannustetaan vanhempia yhteisten kyytien organisoimiseen. Yhteisten kyytien mahdollistaminen sivukyliltä harrastuksiin urheiluseurojen/ kyläyhdistysten organisoitavaksi. Peruskoulussa on kerhotoimintaa osana koulupäivää jokaisena päivänä. Joustavaa koulupäivää ja koulun kerhotoimintaa kehitetään ja monipuolistetaan jatkuvasti. Moottorikerhon suunnittelu jatkuu.	sivistysosasto, hyvinvointipalvelut Metsästysseurat, Riistanhoitoyhdistys, Vapaa-ajankalastajat, Vaalan kulttuuriklubi, 4H järjestöt
	Koko perheen olympialaiset 2021.	
	Nuorille liikunnan harrastustilat veloituksetta ohjattuun toimintaan	Liikuntatilat, hyvinvointikoordinaattori, liikuntajärjestöt
	Vanhempainyhdistyksen toiminnan kehittäminen. Yhdistykset/ kyselyt tiedonkerääjänä esim. perhekeskustoiminnan tarve.	Vanhempainyhdistys koulu

	Kunnan omistamien tilojen käytön arviointi.	
	Nuorisotila Ampparin aukioloaikoja lisätään mahdollisuuksien mukaan (fobiat ja torstaitupa). Fobiat perjantaisin, kolme eri ryhmää ikäkausittain jaettuna. Fobioihin tarvitaan kaksi valvojaa joka kerta 2021. Pienten fobia torstaisin. Torstaitupa Discordissa torstai-iltaisin yläkouluikäisille ja sitä vanhemmille. (etsivä nuorisotyö)	Hyvinvointipalvelut 4H
	Hyvinvointipalvelut järjestää vuosittain nuorille tapahtumia ja retkiä. Lasketteluretki mahdollisuuksien mukaan	Hyvinvointipalvelut Vaalan 4H Vaalan kulttuuriklubi
	Varhainen apu nuorille. Etsivä nuorisotyö löytää alle 29 –vuotiaat nuoret, jotka eivät pääse koulutukseen tai löydä töitä. Nuorten seinätön työpaja auttaa opiskelu-, työkokeilu- tai työpaikan löytämisessä. Ohjaamo-toiminnan suunnittelu ja aloittaminen nuorille alle 29-vuotiaille. tutustuminen Tyrnävän malliin	Etsivä nuorisotyöntekijä Nuorten työpaja ja yksilövalmentaja TE-toimisto Oulunkaaren sosiaaliohjaaja Lähdehanke, etsivä nuorisotyöntekijä Järjestöt (mm. Lions Clubin avustus) hyvinvointiosasto Oulunkaari, POPSote
	Vaalan ehkäisevän päihdetyön ohjelman mukaiset toimet otetaan käyttöön vuoden 2021 aikana mm. Tehdään yhteistyötä NikotiiniPakka –hankkeessa. Tunnistetaan päihteiden ongelmakäyttö sekä rahapeli riippuvuus sekä myös kouluhaluttomuutta, syrjäytymistä lisäävä digipeli riippuvuus. Osaamisen lisääminen: Koulutusta päihteiden käytön tunnistamisesta sekä puheeksi ottamisesta kaikille ehkäisevää päihdetyötä tekeville tahoille, kuten lasten, nuorten ja perheiden parissa työskenteleville ammattilaisille sekä julkisen että kolmannen sektorin toimijoille, että mahdollisimman moni kunnassa tunnistaa päihteisiin ja ongelmapelaamiseen (myös digipelaaminen)	Hyvinvointiosasto Koulu Kunnan omat asiantuntijat, kuten koulupsykologi, kuraattori, etsivä nuorisotyöntekijä Ulkopuoliset luennoitsijat Kaupat Oulunkaari, POPSote

	liittyvät riskit ja haitat ja osaa ottaa ne puheeksi sekä tarjota tukea/ ohjata tuen piiriin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. :tiedon jakaminen eri tavoin eri-ikäisille, avoin muutosta motivoiva keskusteluilmapiiiri -Päihteistä puhuminen vanhempainilloissa Juteltasko-päihdetunnit sekä vanhempainilta 4-5-luokalle keväällä 2021. (hyvinvointisuunnittelija ja kuraattori) Kouluun on koulutettu Ehyt ry:n oppien mukaiset Nuuska-agentit. Toimintaa jatketaan 2021. Koulutetaan uudet nuuska-agentit keväällä 2021. Nuuska-agentit (nykyiset) menevät esittämään toimintaansa 2021 toukokuussa Helsinkiin valtakunnallisille Päihdepäiville. PAKKA-toimintamallin (alaikäisille alkoholin ja tupakan välittämisen ehkäisy) käynnistäminen Vaalassa EPT-kampanjat 2021: -Ennalta ehkäisevän päihdetyön eli EPT- viikkoon vko 45 osallistuminen 2021 syksyllä. - Anna lapselle raitis-joulu -Tipaton tammikuu (lapset ja nuoret kohdistuen vanhempiin) -Selvänä kesään-kampanja -peliviikko lisää kampanjoita löytyy ept-suunnitelmasta -Energiajuomiin ja alkoholittomaan siideriin liittyvä kampanja; ei myyntiä alle 15-vuotiaille. Matalan kynnyksen päihdepalvelut ovat saatavissa ja palveluiden ohjaus toimii. Palvelut näkyviksi. Luodaan matalan kynnyksen monialainen työryhmä, jonka avulla pystytään auttamaan ko. ongelmista kärsiviä (vrt. varhaiskasvatuksen LATU-ryhmä). Tiedotetaan erilaisista tukea antavista tahoista, palveluista sekä valtakunnallisista vertaisryhmistä, joita internetissä. Oma-apu- tiedon ja lähteiden suunnitelmallinen, motivoiva jakaminen eri lähteissä. Erilaisten ehkäisevän päihdetyön työvälineiden käyttöönotto.	
--	---	--

	Kampanja alkoholin, huumeiden välittämisestä ja myynnistä alaikäisille. + EHYT ry Nuorisotyössä, koululla ja koko kunnassa hyödynnetään mm. Ehyt ry:n tarjoamia koulutuksia monipuolisesti.	
	Väkivallan / perheväkivallan ehkäisytyö Osaamisen lisääminen: Koulutusta, jotta varhaiskasvatuksen ja koulujen henkilöstöllä on hyvät valmiudet tunnistaa ja auttaa perheväkivallasta kärsiviä lapsia ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnalla tulee olla perustietoa lähisuhde- ja perheväkivallasta ilmiönä, väkivallan vaikutuksista hyvinvointiin ja terveyteen sekä väkivallan uhrin kohtaamisesta. -kunnan asukkaat tietävät mistä apua voi hakea eli tiedon jakaminen.	Hyvinvointiosasto Koulu Kunnan omat asiantuntijat, kuten koulupsykologi, kuraattori, etsivä nuorisotyöntekijä Ulkopuoliset luennoitsijat Kaupat Oulunkaari, POPSote
	Harrastusrahaston perustaminen valmistelussa. (Kunnanjohtaja)	
Nuoret kesätöihin	kesäsetelityöllistäminen	hyvinvointipalvelut Vaaan 4H Kunnan eri hallintokunnat Yritykset ja järjestöt

Aikuisväestö / työikäiset

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit
Työttömyyden ehkäisy ja työttömyyskierteen katkaisu	Ohjaamo toiminnan käynnistämisen mahdollisuuksien selvittäminen: palveluohjauksen kehittäminen. kaikkien työikäisten Ohjaamo-toiminnan selvittäminen?	Hyvinvointipalvelut työllistämistiimi Oulunkaari, POPSote
	Kyläyhdistykset työllistäjinä. Kyläyhdistystoimijoiden kouluttaminen ohjaajiksi - selvitetään. Kyläyhdistysten yhteisen työvoimapolitiittisen hankkeen mahdollisuuksien selvittäminen	Kyläkierrokset kyläyhdistysten ja yritysten yhteistyö
	Oppisopimuskoulutuksen edistäminen. Palkkatuki.	Hyvinvointiosasto ja hallinto-osasto,

	Työkokeilu. Koulutukseen ohjaus. VERTY -hankkeen toimenpiteet Lähde -hankkeen toimenpiteet	VERTY-hanke, Lähde- hanke, hyvinvointipalvelut ja kansalaisopisto
	Avoimet työpaikat ja työnhakijat kohtaavat. Yritysten ja kunnan välinen yhteistyö. Työtä hyvässä seurassa – PoPLi:n hanke VERTY -hanke	
	Mestari-kisälli –mallin käyttöön ottaminen	Kunnan työllisyystiimi kyläyhdistykset
Työttömän hyvinvoinnin lisääminen ja työllisyysmahdollisuuksien parantaminen	Kuntouttava työtoiminta. Yksilövalmennus. Työvalmennuksen (nuoret, aikuiset) kehittäminen.	Työkykyä ja hyvinvointia luonnosta –hanke (2017-2020) Yksilövalmentajan ja sosiaaliohjaajan yhteistyön tiivistäminen Hyvinvointipalvelut ja kansalaisopisto (liikunta ja kulttuuri) Kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja.
	Osallisuuden vahvistaminen: · Tiedottaminen eri osallisuuden mahdollisuuksista · Meidän Vaala-tilaisuudet · Työikäiset verkoston toiminta Kunta olemme me -hankeyhteistyö Maaseudun Sivistysliiton kanssa: hankkeen toimenpiteet suunnitellaan 2021 hankerahoituksen varmistuttua.	
	Pitkäaikaistyöttömien terveystarkastuksien jatkaminen. Psykiatrisen sairaanhoitajan palveluiden näkyväsitekeminen TYP –toiminta Vertaistervarit -hankeyhteistyö yhdistysten toimijoiden elintapaohjausneuvonnan kehittämiseksi	Oulunkaaren kuntiyhtymä

Yrittäjyyden edistäminen ja olemassa olevien yritysten toimintaedellytysten turvaaminen	Kohtaamispaikkatoiminnan selvittäminen -Kahvilakulttuurin edistäminen	
	Yrittäjien välisen yhteistyön kehittäminen. Geopark-yritysyhteistyön kehittäminen: -matkailukehittämissuunnitelman toteuttaminen · GEOPARK –kurssi kansalaisopistoon Kotiseututuntemuksen lisääminen. Retkeilypaikat merkitty.	Elinkeinopalvelut Hyvinvointiosasto Säräisniemen museo- ja kotiseutuyhdistys
	Kunnan strategian mukaisesti	
Päihteiden käytön vähentäminen	Ohjaamopalveluiden selvittäminen	Oulunkaari, POPSote Hallinto-osasto Hyvinvointiosasto
	Kuntalaisten kutsuminen mukaan harrastuksiin. - uusille kuntalaisille tervetulokirje	Järjestöt, yksityiset henkilöt, vapaa-ajan asukkaat, kulttuurikummit- ja liikuntakaveri-toiminta Hyvinvointipalvelut
	Päihteiden ongelmakäytön varhainen tunnistaminen ja siihen puuttuminen.	Neuvola, varhaiskasvatus (Lapset puheeksi -menetelmä), koulu, sosiaalityö. Tiivis yhteistyö. POPSote, Oulunkaari
	Matalan kynnyksen päihdepalvelut ovat saatavissa ja palveluiden ohjaus toimii. Vaaan ehkäisevän päihdetyön ohjelman mukaiset toimet otetaan käyttöön vuoden 2021 aikana mm. OSAAMISEN LISÄÄMINEN: -koulutusta päihteiden käytön tunnistamisesta sekä puheeksi ottamisesta kaikille ehkäisevää päihdetyötä työikäisten kanssa työskenteleville ammattilaisille sekä	Vaaan kunta, Oulunkaari Hyvinvointiosasto, POPSote

	julkisen että kolmannen sektorin toimijoille, sekä työnantajille ! että mahdollisimman moni kunnassa tunnistaa päihteisiin ja ongelmapelaamiseen (myös digipelaaminen) liittyvät riskit ja haitat ja osaa ottaa ne puheeksi sekä tarjota tukea/ ohjata tuen piiriin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. -tiedon jakaminen eri tavoin eri-ikäisille, avoin muutosta motivoiva keskusteluilmapiiri EPT-kampanjat 2021: -Ennalta ehkäisevän päihdetyön eli EPT- viikkoon vko 45 2021 syksyllä. - Anna lapselle raitis-joulu -Tipaton tammikuu -peliviikko lisää kampanjoita löytyy ept-suunnitelmasta - alaikäisille alkoholin ja nikotiintuotteiden välittämisestä kampanjointi! koko kunnassa hyödynnetään mm. Ehyt ry:n tarjoamia koulutuksia monipuolisesti. Lisää vapaaehtoisuuteen perustuvia ryhmiä, kuten AA-, AL-Anon- ja Alateen- ryhmät tutuiksi ja toimintaan esim verkossa. Oma-apu- tiedon ja lähteiden suunnitelmallinen, motivoiva jakaminen eri lähteissä. Väkivallan / perheväkivallan ehkäisytyö Osaamisen lisääminen ammattilaisten kouluttamisella: lisään valmiuksia tunnistaa ja auttaa. Tehdään näkyväksi auttamis- ja tukimuotoja.	
Hyvät harrastukset hyvinvoinnin edistäjinä	Erätoiminnan, harrastustoiminnan ja luontomahdollisuuksien hyödyntämisen kehittäminen, ammuntoharrastuksen kehittäminen. Moottorikelkkareitit kuntoon! Harrastusmahdollisuuksien kartoittaminen ja näkyväksi tekeminen kunnan uusiutuville nettisivuille.	Oulujokivarren ampujat, metsästysseurat Vaalan kulttuuriklubi

	Avoimet ovet Alatalolle: kannustetaan järjestämään avoimien ovien päivä harrastusmahdollisuuksia tarjoaville tahoille Erityisryhmien huomioiminen harrastustoiminnoissa. Kirjaston harrastusmahdollisuuksien näkyville tekeminen: urheiluvälinelainausta, Olotila, näyttelyt, työpajat	Vaalan kehitysvammaisten tuki ry Kirjasto
	Kansalaisopiston kurssitarjonnan pitäminen monipuolisena myös sivukylillä.	Kunta, Kansalaisopisto
	Whatsapp-ryhmien perustaminen: kimppakyytien organisointi harrastuksiin pääsemiseksi.	Kyläyhdistykset ja urheiluseurat

Senioriväestö

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit
Voimavarana varhaisseniorit	Senioreiden jumpparyhmät, uintiretket ja kuntosalipalvelut. Voimaa vanhuuteen toiminnot Säräisniemellä jumppa mahdollisuuksien mukaan. Selvitetään mahdollisuutta järjestää alakoululaisten kerho, jossa Seniorikammarin lukuhetkiä kokeiltaisiin. Seurakunnan hartaushetki välitetään AC-laitteilla ikäihmisille. Uintitekniikan opetus, selvitetään mahdollisuutta?!	Hyvinvointikoordinaattori, Rokuan kylpylä, Vaalan fysioterapia, Yhdistykset
	Aktiivinen eläkeläis- ja erityisjärjestöjen toiminta.	
Terve ja hyvinvoiva vanhusväestö	Mahdollisuus terveelliseen ruokailuun edullisesti oppilasravintola Sapuskassa. Tehostetaan tämän mahdollisuuden tiedottamista! Kotipalvelun ateriat suositusten mukaiset Ylijäämäruoan jakelumahdollisuus selvitetään.	Ruokapalvelut, järjestöt

	Kultaisen iän kotikäynnit Kahvikaveri ja kahvikamari -toiminta Koulutuksiin osallistuminen yhdessä- koordinointi FB-sivuston kautta Liikuntaa yhdessä, tiedottaminen seuratoimintapalstalla, infotv:t, FB-sivut ja ryhmät Mökkiläisten huomioiminen tiedottamisessa esteettömät nettisivut, tapahtumakalenterin helppokäyttöisyys Seurakunnan kahvikamari, kotikäynnit ja syntymäpäiväjuhlat ikäihmisille Järjestöjen ja yritysten esittelypäivä senioreille	Järjestöt (kartoitetaan järjestöt, jotka sitoutuvat) yhteistyössä kunnan ja vanhuspalvelujen kanssa Seurakunta
	Kulttuuritapahtumat ja retket Seurakunnan retket, leiri/ konsertit/ laulajaiset Kuorojen kevätlaulajaiset Seurakunnan kerhot kuntakeskuksessa, Pelsolla sekä Manamansalossa Pyritään aktiiviseen tiedottamiseen kaikista tapahtumista!	Hyvinvointipalvelut ja järjestöt seurakunta, kansalaisopisto
	Veteraanien yhteiset kahvitukset kerran kuukaudessa (myös avustajat kutsuttuja) ja tervehdyskäynnit veteraanien luona.	Lions Club Vaala Vaalan rintamaveteraanit
	Yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvoston sekä muiden järjestöjen kanssa selvitetään eri luontoreittien ja julkisten kohteiden estettömyysasiat. Toimenpiteet estettömyyden edistämiseksi suunnitellaan. Penkit kylänraitille Selvitellään kauppojen kanssa rollaattorilla tai pyörätuolilla liikkuvien ikäihmisten kauppa-asioinnin helpottamista. Onko esimerkiksi seniorikärkyjen hankkiminen mahdollista?	kunta, järjestöt, yritykset Kotiapua sivukylille: kylätalkkaritoiminnan selvittäminen Hyvinvointipalvelut, työllisyyspalvelut, Neittävän kyläyhdistys

	Löytävän seniorityön suunnittelun käynnistäminen sekä toimintojen toteuttaminen	Hyvinvointiosasto
	Kohtaamispaikkatoiminnan mahdollisuuksien selvittäminen kaikenikäisille.	Hyvinvointipalvelut, tekninen osasto, yhdistykset
	Kotiapua sivukylille: kylätalkkaritoiminnan selvittäminen. Otakantaa.fi kyselyssä esiinnousseiden ikäihmisten kotona pärjäämisen tuen ja kodin ylläpitötöiden järjestämisen selvittäminen	
	Voimaa vanhuuteen mentorointiohjelma. Pyritään edistämään ikäihmisten yli 75-vuotiaiden kotona asumista erilaisin liikunnallisoin koulutuksin ja menetelmin.	Hyvinvointipalvelut, Voimaa vanhuuteen sopimuskumppanit
	Ilmaiset salivuorot ohjattuun liikuntaan kuntosalilla eläkeikäisille.	Kunnanhallituksen päätös Kunnan liikuntatilat (urheilutalo, koulu, Amppari)
	Tehdään näkyviksi erilaiset harrastusmahdollisuudet.	Kansalaisopisto, hyvinvointipalvelut, järjestöt
Vanhuksille tilanteeseen sopiva hoiva ja hoito	Seurakunnan hartaushetket laitoksissa.	seurakunta
	Hyödynnetään teknologiaa osana turvallista kotona asumista. Seurataan ja arvioidaan aktiivisesti uusia teknologisia mahdollisuuksia. Videovälitteinen kotihoito vakiintuu ja toiminta laajenee. Asumisyksiköt ovat toiminnallisia ja yhteisöllisiä koteja. Ikäihmisiä tiedotetaan kodin muutostöiden mahdollisuuksista sekä muista ikäihmisille kuuluvista etuuksista. Selvitetään millaisia mahdollisuuksia on saada tukea liikkumiseen – esimerkiksi kolmipyörä?	Oulunkaari
	Palvelutarpeenarviointi lain edellyttämällä tavalla.	Oulunkaari

	Sosiaali- ja terveysministeriön laatusuositus toteutuu. Palvelut tuotetaan ensisijaisesti kotiin.	
	Ikäihmiset tarvitsevat lisätietoa turvapuhelimen toiminnan periaatteista	Oulunkaari
Turvallinen ja viihtyisä asuinympäristö	Kylätyöntekijän palvelujen laajentaminen koko kunnan alueelle. Selvitetään kyläyhdistysten mahdollisuutta koordinoida toimintaa.	Kyläyhdistykset, kunnan johtoryhmä ja hyvinvointijohtaja kuntouttava työtoiminta
	Paloturvallisuus Käynnistetään turvallisuussuunnitelman laatiminen ja liittäminen osaksi hyvinvointisuunnitelmaa.	Järjestöt, vanhus- ja vammaisneuvosto, Kainuun pelastuslaitos, SPEK kyläyhdistykset
	Vanhusten liikenneturvallisuus: liikenneluotsi toiminnan edistäminen Pyöräilykypärä- ja heijastinkampanja	Järjestöt, vanhus- ja vammaisneuvosto, Oulun poliisi
	Varhaiskasvatukset IP-kerhotoiminnan ja ikäihmisten kerhotoiminnan yhteiset hetket/ toiminnan yhdistäminen.	Hyvinvointiosasto ja varhaiskasvatus
	Toimintaohjeet huijareiden varalle. Väkivallan / perheväkivallan ehkäisytyö Osaamisen lisääminen: Koulutusta, jonka tavoitteena, että ikäihmisten kanssa toimivilla sekä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnalla tulee olla valmiudet tunnistaa väkivaltaa kohdanneet ikä-ihmiset, perustietoa lähisuhde- ja perheväkivallasta ilmiönä, väkivallan vaikutuksista hyvinvointiin ja terveyteen sekä väkivallan uhrin kohtaamiseen ja auttamiseen. -kunnan asukkaat tietävät mistä apua voi hakea eli tiedon jakaminen.	Järjestöt, vanhus- ja vammaisneuvosto, Oulun poliisi, Oulunkaari, POPSote, hyvinvointiosasto
Vanhuksille mielekäs elämä kotona	Ruokapalvelut kotihoidon tukipalveluna niitä tarvitseville.	Kunta, Oulunkaari

	Päivätoiminta on suunnitelmallista ja kuntouttavaa. Päivätoimintaa toteutetaan kokopäiväisesti yhtenä päivänä viikossa.	
	Digitaaliset palvelut osaksi vanhusten mielekästä elämää kotona. Selvitetään miten saadaan nuoret mukaan auttamaan ikäihmisiä digitaalisten palveluiden oppimisessa	Kunta, Oulunkaari, järjestöt
	Omaishoito toteutuu optimaalisesti tukien kotona asumista. Omaishoitajien jaksamista tuetaan. Organisoidaan ja tiedotetaan omaishoitajien vapaa –mahdollisuuksista. Selvitellään omaishoitajien muuta jaksamisen tukea. Omaishoitajien hyvinvointikäynnit toteutetaan suunnitellusti niitä haluaville Seurakunnan omaishoitajien kirkkopyhä	Oulunkaari, kunta, järjestöt Vaalan seurakunta
	Sosiaali- ja terveysministeriön laatusuositus toteutuu ja vanhuspalvelulain 14 § mukaisesti palvelut tulee tuottaa ensisijaisesti kotiin ja arkiympäristöön yhteistyössä verkoston kanssa.	Oulunkaari, omaiset, sosiaali- ja terveyspalvelut, vapaaehtoistyö (yksityiset ja järjestöt)
	Senioripisteen toiminnasta tiedotetaan riittävästi ja toimintaa kehitetään.	Oulunkaari
Teknologian ja sähköisen maailman tuominen lähelle ikäihmistä	Matalan kynnyksen koulutukset senioreille. Digikummitoiminnan näkyväksi tekeminen Digitaaliset palvelut osaksi vanhusten mielekästä elämää kotona.	Kansalaisopisto, kirjasto Oulunkaari, kunta, järjestöt
	Yhteispalvelupiste toimii kunnantalolla ja sieltä saa apua ja ohjausta palveluihin. KELAN lomakkeiden täyttöavun organisoinnin selvittäminen	Kunnan keskushallinto, sopimuskumppanit yhteispalvelussa Hyvinvointipalvelut
	Kirjasto on yhä enemmän kansalaisten tietopiste, josta saa käytännön apua teknologian käyttöön.	Kirjasto
	Vaalan ehkäisevän päihdetyön ohjelman mukaiset toimet otetaan käyttöön vuoden 2021 aikana mm.	

OSAAMISEN LISÄÄMINEN: Koulutusta päihteiden käytön tunnistamisesta sekä puheeksi ottamisesta kaikille ehkäisevää päihdetyötä tekeville tahoille, kuten seniori-ikäisten parissa työskenteleville ammattilaisille sekä julkisen että kolmannen sektorin toimijoille, että mahdollisimman moni kunnassa tunnistaa päihteisiin ja rahapelipelaamiseen liittyvät riskit ja haitat ja osaa ottaa ne puheeksi sekä tarjota tukea/ ohjata tuen piiriin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. :tiedon jakaminen eri tavoin eri-ikäisille, avoin muutosta motivoiva keskusteluilmapiiri -Päihteistä puhuminen eri tilaisuuksissa , infoiskut Vaalassa EPT-kampanjat 2021: -Ennalta ehkäisevän päihdetyön eli EPT-viikkoon vko 45 osallistuminen 2021 syksyllä. - Anna lapsenlapselle raitis-joulu -Tipaton tammikuu lisää kampanjoita löytyy ept-suunnitelmasta -koko kunnassa hyödynnetään mm. Ehyt ry:n tarjoamia koulutuksia monipuolisesti. Lisää vapaaehtoisuuteen perustuvia ryhmiä, kuten AA-, AL-Anon- ja Alateen-ryhmät tutuiksi ja toimintaan esim verkossa. Oma-apu- tiedon ja lähteiden suunnitelmallinen, motivoiva jakaminen eri lähteissä.	
---	--